

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Sect. V. Cecinisse Christum sententiis Sanctorum Patrum docetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

haurimus: quibus manibus, quo ore? tacco pedes nostros, qui, ut sanctissimus interpretatur Augustinus, nostri sunt affectus, quos in communi hominum vita quotidie conspurcamus, quotidie ceno pessimorum desideriorum inficiamus & contaminamus. Tu clementissime animorū medice, tu sanctissime hominum magister Christe, nos, quamvis omni tuo contactū indignos, ad salutare tamen penitentia lavacrum admittes: superblam nostram humilitatē tuae subjicimus, nostra inquinamenta aspiciimus, nostram indignitatem profitemur, nostras labes deploramus. Tu nos misericordia tuae fonte lava, pietatis clementia purga, indulgentia terge, pacis osculo in societatem & amicitiam tuam recipe, uti quemadmodum tu in terris ad nostros pedes jacuisti, ita nos quondam celo transcripti tua vestigia complectamur, complexa teneamus, a retentis nullis umquam saeculorum artibus avellamus. Sed jam divina cena clausulam & epilogum spectemus.

§. III. *Quæstio ponitur, Num Christus sub ultima cena finem cecinerit.*

Matt. 26. 2. 10. Enam, quam moritus Servator pridie mortis in totius humanæ gentis epulum apparavit, administrando proflus epilogi conclusit. Nam ubi supremis his epulis accubuit, sibiique charissimos, quos filiorum instar amansissimus pater complexus est, valere jussit, de perfidia quoque proditoris immanni atritonus commonefecit, epulas abrumpens à cena consurrexit, cœpitque pectorum pedes lymphis perfundere, linteo exergere, oculis insignire, veluti servorum abjectissimus. Neque hic amoris immensi mera. Ad cenam rediit, sed priuilligè diffimilimam; nam in priore illâ agnum apposuit = macello, in posteriore ista è celo supremi Regis filium seipsum suismet manibus in cibum porrexit. Magna sunt hæc divini amoris argumenta, verum plurimorum disertis voluminibus explicata. Quare mea nunc dicitur solum istius convivii finem extremum spectare, & epilogum planè admirandum. Et hymno dicto, ait divus Matthæus, *exierunt in montem oliveti.* Neque enim omissa gratiarum actione in clivum olivarum è curatione illa properavit Christus, prius cena corouidem apposuit, summo Parenti gratias egit, & memorandam fauè clausulam addidit præcellentissimo huic convivio. Et quæ coronis ista aur clausula, quæ gratiarum actio? Hymnus, ait cum Matthæo Marcus. Et quis Hymnus illæ cantus & musica? Itane Christus ad mortem eamque funestissimam abiturus cecinisse, an pressiore soli voce Hymnum cum suis pronuntiasse dicendum est? Atque hic ego nasci video controversiam, neque adeò temerè illos negare, neque hos animo incogitato affirmare dixerim. Ergo cum bona uia venia, Lector, istud ego solum penitulariū edisseram, num Servator noster Christus in supremo hoc epulo verè cecinerit, & musicam tractarit, atque menam, cetera Socraticam & frugalem, cum symphoniam deferuerit.

Quod epulas compunctione Christus clauserit, miri nihil aut novi fecit, qui toras noctes precano consuērat exigere. O quota illi nox ita pervaigilata est, ut cum abeunte sole inciperet precatus, ad ortum redeuntes needum finisset! Ex Hierosolymæ triclinio ad horos oliviferos progreditur, & ut illic amoris cenam precibus finierat, ita hic mortis lucam illudem aufspicatur. Ita quidem Hymnum illum plebejus sensus interpretatur. Quid enim, ajunt, Christum cecinisse post epulas? nova est hec & pane inaudita opinio. Non canum, sed slerum tempus illud inestimum poscebatur. Accedit, quod parum sobrium videri potuisse concionator hic noster, si cum rudi pectorum plebecula canticare cœpisset. Et quā illa repens sit mutatio, intra tam breve tempus & modulari, & ad mortem usque mœ-

A tere, jam vocem in modos flectere, mox præ angore & pavore solo affligi, & velut jam flagellatum guttis sanguinis perspergi: neque conveniebat ex odeo in arenam prodire. Ergo, inquit, credibilius multò videtur esse, funebre hoc epulum inter lacrymas quā symphoniam expirasse. Ita vobis, quicumque istud asseritis, sentire licet. Pace tamen vestrā in hanc sententiam, parte inaudita alterā, non imus. Neque enim è vulgo scriptores contrarium sentiunt, aīnq' Servatore in nostrum verè cecinisse. Qui quidem & ipsi sua quoque cause firmamenta habent, nec ea levia aut spernenda: quæ ubi breviter exposuero, non ego judex ero, sed vestri, quicumque hæc legit, arbitrii id faciam; cuius erit integrum, pro qua voluerit parte, suffragium ferre.

§. IV. *Cecinisse Christum, sententiis præforum Patrum docetur.*

B E T principiò quidem pro iis, qui Christum post ultimas epulas cecinisse affirmant, divinum loquuntur vi-
deorū. Et Hymno dicto exierunt in montem oliveti: Christus
Atqui si Augustino credimus, non est hymnus, eti laus sit. & main cœ-
Dei laus, si non canetur. Ab Augustino sicut etiam Hiero- v. 30.
nymus, qui disertè, Hymnus est, inquit, canticum in honorem Matt. c. 26.
Dei. Duobus his æquè sanctis ac eruditis testibus accē- Aug. in psal.
dit disertissimus Chrysostomus, * & de Christo, Gratias, Hier. c. 5.
inquit, egit, postea quam dedit. & hymnum cecinit, ut nos quo- Atnos & in
que similiſter faciamus. Audis hos, & capis hymnum ceci- Eph. 5.
nisse? Neque Cassiodorus hinc ab ludit, qui hymnū, lau- * Chrysost.
dum carminum lege compositam, definit. Neque verò hom. 8. in
huc illus inconditos clamores, aut confusam vel petu- c. 26. Matt.
lantem inventionem sibi singat, sed illum psallendi mo- ubi audiri
dum cogitet, quem ab Athanazio probatum & servatum hec verbas
servari oportet Augustinus, qui quidem similior lectioni audi. ut
quā cantu in certis religiosotum hominum familiis omnes, qui
hodieque retinetur. Quod si Paulus Burgensis Judæo, de- quasi por-
C in Christiano credimus, Hebrei recepero more rituque es, cum iam
gentis post agnum paschatis consumptum psalmos le- comedē-
ritenos decantabant. At verò ex omni sacrâ historiâ disci- rim, eversa
pene in omnibus prudenter attemperat. Quod si Palæstina totius consuetudine accubuisse in tricliniis
Christum non more naltro ad mensam sedisse, sed pro- agere gra-
ritas debet, bus lectoris, doctissimi viri luculenter demonstrant; & in hym-
nus a men-
nus devenire.
Joanni Maldonato aliisque probatur, certum aliquod Baron. ab
& forsan Mosicum illud canticum, quod universum hac sensen-
Israëlis agmen decantaverat post rubrum Oceanum, ita non alia-
qui in altos utrinque partes assurrexerat, securis ve- quis putat
figiis transmissum? Ita præfæ consuetudini minime re- fuisse Psal-
pugnabit, inò illi convenientissimum erat, ritualem D. Hieronymi.
palachitis cenam hoc cantus aeroamate finire. Sed eft qui
fortassis hic obducat, & sacram paginam vociferetur
audiendam, quæ Christum hymno non cantato, sed di- lib. 13. op.
cto, in olivetum concessisse affirmat. Ratio parum ner-
vosa, nec evincit quod cupit; nec eà moventur qui di-
versa sentiunt. Græcos illi fontes Romanis his oculis op-
ponunt, & duos S. Spiritus amanuenses Matthæum &
Marcum, in suam causam deducunt, cùm ambo Græ-
cæ idem enuncient, Kas ûpoxoxres ē x̄pōv, quod Va-
tablus verit: Et cum hymnum cecinisse, exierunt. En-
diserte cantum adstrui. Et hinc, puto, Christianæ gentis
primi post agitas suas, & sacra convivia pices eriam numeros modisque incinere solebant. Neque verò hæc
modulari Christum inuidus decebat. Cygnus, Christus
opinor, emulariū est, qui, uti veterum scriptorum com- cygnus in
pius artestunt, funerali suo vicinus suaviter cantat. Bil- morte ex-
mularius Poëta id asserit:
Dulcia defecit modularum carmina lingua.
Cantator cygnus funerali ipse sui. Martialis
lib. 13. op.
Ec 4. Quam- tam. 77.

Quamvis hunc cantum, quod verisimilius videtur, olores non edant vcali gutture, sed alarum sonorā concussione. Ergo hoc natura motibundo cygno dederit, ut exequias suas modulato alrum clangore præfigeret; & Christo nefas fuerit in necis suæ monumentum melos fundere? O mi Christe, agnoco te cygnum suavissime cantantem, agnoco cygneæ hac tua mele. Et quid ego te cygnum dicam, quem Psaltes verem, quem Baptistes agnum, quem Iaías oviolum, quem Apocalypticus Angelus leonem appellat? Cygnus nive candior est, & toto corpore nec unicam nigricantem gerit plumam: ita tu Christe infontissime, a momento illo quo Virginis viscera cepisti habitare, ab omni peccati labo purissimus egisti. Verè agnus sine macula, verè olor sine omni atrocitate. Cygnus natura mitis esse volucris peribetur, ita proflus & tu, ô mi Servator, verè mitissimus fusile, & proprium mansuetudinis prototypon, aded ut nos singularem, & pene hanc unam virtutem à te condiscere volueris. Cygnus homini amicus est, & in vivariis ac stagnis urbes alluentibus visitat. Et quis hominum aquæ arsit hominem alterum, atque tu Christe amantissime, qui tuis in deliciis reputas esse cum hominibus, quique propter homines humanâ mortalitate temet induere non es aversus? Sed quid hoc rei est, ô Christe, & quâ sit, quod cùm numquam riseris, ploraris sepius, hodie cum morte luctaturus cantes, & ore beatissimo una cum tuis hymnum cliques? Adhuc mihi cygnus in animo est, quem Socrates, si Ciceroni fides de illo, ideo putabat cantare moriturum, perinde atque si variocinetur, quantum in morte sit boni. O Jesu patiens, ingens gaudium hunc tibi cantum hymnumque expressit, velut cygno maximorum è morte tuâ bonorum omen, & certum præfigium. Nam imminentes tibi crucifixus, non ut cruentam tragœdiam sed ut latum sacrificium aspiciebas. Ad crucem velut ad epulas ibas, ad spinas & flagella, ut alii ad choreas, cantans propebas. Sciebas a morte tuâ omnium nostrum vitam perdere. Prævidebas quidem vultum tuum omnigena felicitatis theatrum sedè conspurandum, faciem obnubendam & colaphis sauciandam, aures calumniis saturandas; hamata prætorii lora, horrentes paliiros, & plenum in orbem domum, formidabiles Golgotha clavos, in ipso jam pene corpore præsentiebas: te ipsum quodammodo videbas ante te stantem velut spitantem mortuum, à calce ad verticem tuo pictum sanguine te ipsum quasi ante te pendente in cruce cernebas. Sed haec omnia sciebas morbi nostri pharmacum esse: itaque gaudebas tuorum suppliciorum atrocitate, malefactorum nostrorum fæditatem omnem eluendam, tuorum dolorum perpessione æternam à nobis calamitatem avertendam latabar. Unde & tue illa voces amoris & gaudi plenissimæ: Desiderio desideravi hoc Pascha mandare robijam. Sed & alia tibi, Dompine Jesu, latet atque cantandi fuit causa; opus admirandum, inauditum, ingens, omnibus post seculis obtusecendum, quod in cena hac patrâli. Abitus à nobis eras per crucem, apud nos tamen mansurus, imò intra nos per novam illum Corporis tui ambrosiam, per illud tui Sanguinis divinum neclar. Et hęc tibi meritorum tanti gaudii causa extitit. Atque hinc eximiam animi tui latitudinem memorando prorius hymno restaram faciebas, & sic ibas ad crucifixum acerbissimos, velut ad lætissimos triumphos.

S. VI. Christi amicis aliquos sub ipsam mortis luciam cantasse.

A Liam insuper hujus musicæ caussam adstruunt, qui Christum in hac funeris sui vicinia cantasse opinantur. Necesse erat, ut Christus duus belli fortissimus tot securorum Martyrum russatos exercitus, ad fortia cum facienda tum perforanda habeat, patiendi promptitudine inflammaret, & quasi bellicum caneret, quod

Cygni
proprietates
Christo aptaræ.

Christus
suos
ciatus ut
Iærum
sacrificium
aspiciebat,

Et nostri
morti
pharmacū.

**Luc. cap. 22.
v. 25.**
Alię can-
tandi can-
fis in ult-
imum cen-
x. Mansio
apud nos
per corpo-
ris ambro-
siam &
sanguinis
divinum
neclar.

2. Ut dux
belli tot se-
cutorum
martyrum
exercitus
ad fortia
preferen-
da inflam-
maret.

A illi audientiores irent in hostem, & omnem suppliciū seriem ridendo & cantando exciperent. Olim cere, uti mi Plutarchus, Thucydides, & complures alii docent, cantu inibantur prælia; nec apud unam dumtaxat gentem Martis congressibus musica praludebat. Ita in bellis suis tuba Hetrusci, Arcades fistulæ, Lacedæmoni tibia, Creteneslyra, cornu Thraces, Ägypti tympano, Arabes cymbalo utebantur. Sicuti ea, quæ ipi Pythagoras dixerunt, instrumenta musica adhibebant. Prælium auspicaturus erat noster è celo Imperator, prælium cruentum, atrox, internecrium; quod ne nimium tereret aut effaseret suos bellii infaustos tirones, hymnum præmisit, cuius moduli aut ferociores animos lenirent & demulcerent, aut timidiore erigerent & incitarent. Illustri hoc ducis nostri exemplo didicimus mortem jam non formidare, rogos insilire, rotas amplexari, nimbillas & taureas osculari, crucis & patibula salutare, ardentes craticulas non horrere, omnem denique tormentorum suppellectilem generoso spiritu ridere: didicimus jam ridendo mori. Et in hunc sanè modum Divorum non pauci felicissime pugnam finierunt.

Narrat Cameracensis antitites Thomas, in D. Domini nici familiâ virum non indoctum, vita insuper intergrum purumque scleroris vixisse. Venit hic Brugis in Flan- dria ad extrema fati, cùmque majorem, quam umquam ante, frontis serenitatem præ se ferret, interea jam componendus, & in capulo locandus videtur, fuit è mortis sociis, qui insolite, hoc quidem rerum articulo, hilari, & ratis caussam modestè posceret. Cui ager, Quæ te, fugientem inquit, mi frater, latitudinem hanc meliori sensu interpretare. Deo servivi, mortem non horreo; vitam hac meliorem in superis illis (digidum celo intendebat) & caruleis plagis expecto. Sed & Christum meum, Dominum in eum ad meam mortem adfuturum sive indubia mihi promitto. Et hæc caussa est meæ latitudo. Dies ab hoc unus atque alter abiit, cùm ingravescente invaleotide universiæ cenobii cœtus ad moribundum pro more convocatur. Hic effusus ad ægroti lectulum focis, & serio comprecautibus, moriturus manu leniter clata, & oculis in præsentes suavitcircumæcis, cantu placidissimo, & voce licet fractâ arque fugiente, modulari ceperit in hac profutus verba: In Galilæa Jesu videmus, sicut dixit nobis, alleluia. Vocem hanc finit, & simul vitam, atque uti Servator clamans, ita ille cantans expiravit. Hæc servi possint & famuli, vel in ipsâ morte, non illud item ante mortem potuerit ipsorum Dominus? Hæc deinceps rariores Christi amicos, Christum ipsius dedecant? Et quid memorem de Platone illo, sanctissimo Deinde cenobiarchâ, qui, Theodoro teste, à Constantino Cœficiens Imperatore proscriptus, in careerem etiam & vincula datus, demum mitescens Caesaris ferocia Constantinopolim illatus est, sed xvo, laboribus atque variis ærumnis confectus, & proximus morti quam ille seicut è vicino spectabat, ita illam intrepidus, ut maturaret, provocabat. Sed & ad sepulchrum suum, cui erat inhumandus, deferri voluit; quo viro, Et hæc est, inquit, laborum meorum meta, hic terminus. Mors tandem adevit, & fores pulsat. Atque hic jam Plato penitus nil trepidare, mortem ut diu expectatum hospitem expipere, effras vires colligere, & in eam sè formate latitudinem, ut jam jam animam acturus in musicos tamē modulos eruperit, sibi que funebre Carmen accinere coepit his verbis: Resurgent mortui, & exurgent qui sunt in monumentis, & letabuntur qui sunt in terra. Nec solum isthac ipse cecinit, & sed adstantibus vocem præxit, & ut eadem sequentur, serio inhortatus est. Capite demum in dextram non nihil flexo exhalavit animam, ab Angelis ad suum conditorem deportandam.

En tibi canentem simul & morientem. Et quis ignorat obitum illius servuli, cuius encomiastes est laudissimus Pontifex Gregorius. Atque hic quidem mendiculus